

Simpozionul Internațional
Dumitru Stăniloae

Quo vadis?

Interogații actuale privind vârstele vieții spirituale

Ediția a X-a
10-12 mai 2023

www.simpozionstaniloae.ro

IPS Teofan MITROPOLITUL MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI

Care este chipul creștinului ortodox adevărat?

Creștinul adevărat este cel care crede că Hristos este Fiul Dumnezeuului Celui Viu. Creștinul adevărat este cel care se face pe sine părtaș al dumnezeieștii vieți, scăpând de stricăciunea poftei celei din lume, arătând prin aceasta că scopul viețuirii creștine este îndumnezeirea, dobândirea Duhului Sfânt.

Ce este un creștin adevărat?

Creștinul adevărat, mărturisește Sfântul Apostol Petru, este cel ce face parte din *seminția cea aleasă, din poporul agonisit al lui Dumnezeu* (I Petru 2, 9), adică omul care prin Botez, ungerea cu Sfântul și Marele Mir, prin dumnezeiasca Euharistie, devine membru al Bisericii drept-slăvitoare.

Creștinul adevărat este omul părtaș la suferințele lui Hristos, căci duhul slavei și al lui Dumnezeu se odihnește întru el, căci prin suferința cea de puțină vreme omul ajunge la desăvârșire; se întărește, dobândește putere, devine de neclintit. Creștinul ortodox adevărat, spune Sfântul Apostol Petru în prima sa epistolă, este *omul cel tainic al inimii* (I Petru 3, 4).

Omul cel tainic al inimii este omul care nu mai trăiește timpul pe care-l mai are de trăit până la sfârșitul vieții pământești după poftele oamenilor, ci după voia lui Dumnezeu. *Omul cel tainic al inimii*, adică creștinul ortodox adevărat, este omul liber, dar care nu socotește libertatea ca pe un acoperământ al răutății, ci este rob al lui Dumnezeu.

Pr. Ion Vicovan

DECANUL FACULTĂȚII DE TEOLOGIE ORTODOXĂ „DUMITRU STĂNILOAE”

Omul a fost creat de Dumnezeu din pământ și suflând asupra lui suflare de viață (Fac. 2, 7), după chipul Său, sădindu-i ontologic și scopul, acela de a ajunge la asemănarea cu El. Acest lucru îl aflăm explicit dintr-o rugăciune a Bisericii din cadrul Tainei Sfântului Botez: „Dumnezeu l-a cinstit pe om, întocmindu-l din suflet cugetător și din trup bine alcătuit, ca trupul să slujească sufletului”. Rostul acesta l-au urmărit în viața lor creștinii adevărați, oamenii cei îmbunătățiți și sfinții din toate timpurile și locurile.

Așadar, „omul împodobit cu înfățișare și frumusețe ca o cinstită făptură cerească” are atât o vârstă biologică, cât și una spirituală. Omul care trăiește privind spre cer, spre Dumnezeu, crește (mai mult) spiritual, sufletul dominând trupul, schimbându-și privirea și inima spre pământ, împovărându-se cu „grijile veacului și înșelăciunea bogăției și poftele după celelalte” (Marcu 4,18), sufletul este copleșit de lucrurile lumești și nu mai deține întâietatea preocupărilor sale. Creștinii buni, oamenii cu viață îmbunătățită și sfinții s-au îngrijit, întâi de toate, de suflet. Ei aveau credința în învierea morților și în viața veșnică, în veșnicia sufletului. Constatând acest lucru cu câteva decenii în urmă un mare teolog contemporan se întreabă: „Care este lucrul mai de căpetenie și mai însemnat pentru viața omului?” Și răspunde: „Fără îndoială acela de a da un sens vieții lui, care, atât din punct de vedere ontologic, cât și din punct de vedere fenomenologic, a fost lipsit de sens din cauza morții, adică din cauza păcatului: pentru că numai păcatul și moartea lipsesc viața și existența de sens și pe om și creația” (Sf. Iustin Popovici).

Prin lucrările simpozionului cu titlul „Quo vadis?” ne propunem să reflectăm asupra situației omului de astăzi, să reflectăm asupra vocației originare a sensului vieții omului „aflat la răscruce” și să redescoperim pașii întoarcerii spre Dumnezeu Creatorul și Proniatorul.

Context și justificare

Ediția din 2023 a Simpozionului Internațional de Teologie "Dumitru Stăniloae" de la Iași se dedică acestui imens complex de întrebări la care, evident, fie nu sunt răspunsuri încă sau, dacă sunt, nu conving pe toți. Centrală în demersul nostru prin care Teologia (majusculată) se face gazda altor științe și preocupări rămâne problematica sufletească, așezarea profundă a omului. Regretatul Mitropolit Kallistos Ware spunea, acum deja câteva decenii, că dacă primul mileniu creștin a fost al hristologiei (Cine?), iar al doilea al eclesiologiei (Cum?), al treilea mileniu va fi cu siguranță al antropologiei (Pentru cine?). Deja însângeratul nostru trecut recent, martor al crimelor nazismului și comunismului, dar nu numai, ar trebui să ne pună pe gânduri în această privință. Iată că actuala criză, adică timpul care ne-a fost dat să îl fructificăm, în care să aducem Evanghelia lui Hristos, adâncește interogația, făcând-o pe cât de adâncă pe atât de înaltă, sfâșietoare.

În contextul nostru post-comunist, după trei decenii de convulsii, dar și de evidentă renaștere bisericească, de multe ori și de nu foarte puțini s-a pus întrebarea căror suflete le sunt/ le erau construite ziduri, în ce raport stau investiția în beton și cea în oameni. Băț în gard, pricină de critică sau semnal de alarmă, semnul de întrebare rămâne. Nu, nu este vorba despre ctitorii, simplist vorbind, ci despre duhul ctitoricesc, despre resursele comuniunii, adică tocmai despre acele forme organizate, la vedere și nu, prin care fiecare în parte și respirație lângă respirație, împreună, ne ținem ferm de catarg, convinși, în ciuda furtunilor, că la timonă este chiar El. Echipaj de oameni liberi fiind, a ne baza doar pe asta, fără să facem nimic, ne-ar fura la urmă bucuria intrării în port, dulceața mântuirii.

Așadar: Toate pânzele și inimile sus!

Viziune

Articularea dimensiunii pan-ortodoxe a misiunii Bisericii în lumea contemporană globalizată, centrată pe recuperarea istoriografică a contribuției credinței ortodoxe în formarea identității poporului român și valorizarea particularităților locale în interiorul Ortodoxiei.

Misiune

Organizarea unui simpozion internațional care să reunească specialiști în istoria României, într-o abordare interdisciplinară, deschisă și documentată.

Valori

1. Credința în Dumnezeu;
2. Viziunea holistică asupra omului;
3. Educația integrală;
4. Binele comun;
5. Dialogul;
6. Demnitatea;
7. Cooperarea;
8. Responsabilitatea.

10 mai, miercuri

17:00 - 18:00 - Ceremonia de deschidere

Discursuri și mesaje

IPS Teofan,
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Pr. prof. univ. dr. Ion Vicovan,
Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași

Prof. univ. dr. Tudorel Toader,
Rectorul Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Pr. conf. univ. dr. Radu Preda,
Comitetul științific al Simpozionului Internațional „Dumitru Stăniloae”

10 mai, miercuri
18:00 - 20:00 - Conferința inaugurală

Aflarea lui Hristos în veacul lui Mamona: convertirea la Ortodoxie în Vestul modern

Paul Kingsnorth

Scriitor

Paul Kingsnorth este un scriitor englez care trăiește în Irlanda. Este autorul a nouă cărți, inclusiv romane, lucrări de non-ficțiune și volume de poezii. În ultimii 25 de ani, munca sa a explorat relația din ce în ce mai fracturată dintre oameni, natură și cultură în lumea modernă. El este, de asemenea, co-fondator al proiectului Dark Mountain, o rețea internațională de scriitori și artiști dedicată explorării epocii noastre de criză. În 2021, a fost primit în Biserica Ortodoxă Română, iar în 2022 a vizitat mai multe mănăstiri românești și a făcut un pelerinaj în Sfântul Munte.

Vestul modern a reprezentat vreme îndelungată puterea globală dominantă; o putere bazată pe marele ei succes în îndeplinirea scopurilor materiale pe care și le-a asumat. Dar care a fost prețul spiritual plătit? A crește astăzi în Vest înseamnă a crește într-un deșert spiritual. Bisericele occidentale sunt slăbite și compromise, iar cei care Îl caută pe Dumnezeu, adesea, se îndreaptă către religiile orientale, către neopăgânism sau către materialism. Închinarea la mamona a înlocuit închinarea lui Dumnezeu, cu consecințele evidente. Paul Kingsnorth va vorbi despre călătoria sa prin acest deșert către apele lui Hristos și despre capacitatea creștinismului ortodox de a ajuta la întoarcerea Occidentului către propriile sale rădăcini creștine.

11 mai, joi
09:00-10:30 - Sesiunea I

Hărți dinamice

Pr. George Vâlcu
*Secretar general, Reprezentanța
Patriarhiei Române pe lângă
Instituțiile Europene*

Cercetare „Dumitru Stăniloae”, din Paris, iar din aprilie 2014 slujește ca preot paroh al Parohiei Ortodoxe Române „Nașterea Maicii Domnului”, din Antwerpen.

În perioada 2007-2010 a lucrat ca realizator și moderator la TRINITAS TV

Din noiembrie 2011, este Secretar al Reprezentanței Bisericii Ortodoxe Române pe lângă Instituțiile Europene, de la Bruxelles, iar în ianuarie 2020 a fost ales Secretar General al Comitetului Reprezentanților Bisericilor Ortodoxe pe lângă Uniunea Europeană.

Din 2012, este Secretar al secțiunii în limba română a Centrului Ortodox de Studii și

Răscumpărați vremea, căci zilele rele sunt. Provocări și oportunități ale Ortodoxiei în contextul European actual

Când la buletinul meteo vedem nori negri deasupra Franței și Germaniei iar vântul pare a bate către est, deducem cu ușurință că, la Iași aflându-ne, ar fi prudent să ne pregătim de furtună. Nivelul de secularizare al societăților occidentale este deja un subiect bine cunoscut și documentat. Dincolo de bibliografii – generoase cum bine știm că sunt, asupra acestei evoluții - deja de ani buni, câteva milioane de creștini ortodocși români fac pe viu experiența acestui mediu, trăindu-și credința în condiții mai mult sau mai puțin prielnice, cu statut evident minoritar și adesea periferic raportat la societatea gazdă, dar totuși cu o vivacitate și un nivel de asumare devenite între timp paradigmatic și pilduitoare.

Plecând de la această stare de fapt și experiență fără precedent în istoria poporului și a Ortodoxiei românești, fără vreo pretenție de atotcuprindere, intervenția mea își propune să evidențieze câteva dintre provocările cele mai presante și oportunitățile cele mai valoroase ce ne stau înaintea ca ortodocși într-o Europă și o lume în care, din nou, timpul pare, în multe chipuri, a nu mai avea răbdare cu oamenii.

Iulian Damian

*Prorector și conferențiar universitar,
Facultatea de Teologie Ortodoxă, Iași*

A absolvit în 2003 Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Secția Teologie Pastorală din cadrul Universității „Al. I. Cuza”, Iași, iar în 2005 a absolvit un Masterat în Teologie Sistemică și Biblică în cadrul aceleiași instituții din Iași.

În 2011 și-a luat doctoratul cu tema „Tehnici de manipulare specifice noilor mișcări religioase”, la disciplina Istoria și filosofia religiilor, sub îndrumarea pr. prof. univ. dr. Nicolae Achimescu.

Din 2020 deține funcția de Prorector al Universității „Alexandru Ioan Cuza”.

De la venerabili la influențeri: o scrutare a emancipării autorității spirituale postmoderne de sub imperativul senectuții

De-a lungul timpului, acest statut a fost constant erodat de numeroși factori alimentați de schimbările din societate. Autoritatea vârstei a ajuns să fie suplinită treptat de cea conferită de diplome sau de un statut legitimat birocratic, iar în prezent de către accesul la tehnologie. Trăim astăzi într-o lume a tinerilor, care prețuiește atributele acestei vârste (vitalitatea, deschiderea spre nou, dar, mai ales, abilitățile în folosirea tehnologiei) și care asociază senectuții încremenirea în trecut, incapacitatea de adaptare, decrepitudinea, inutilitatea socială și, handicapul major, lipsa unor „elementare” cunoștințe tehnice. În acest context s-a petrecut o mutație și în privința autorității spirituale: apariția și cultivarea în social media a unor adevărați „influențeri” spirituali pe care nu îi recomandă nici vârsta și nici studiile sau poziția într-o ierarhie, ci acele „virtuți” asociate postmodernității și a căror legitimitate e dată și confirmată de un criteriu esențial: numărul de followeri din social media. Este prematură calificarea calitativă a acestui fenomen și rămâne de văzut dacă se va dovedi efemer ori se va permanentiza într-o tipologie distinctă de instanță spirituală.

Cătălin Turliuc

Academia Română, Filiala Iași

În prezent este cercetător gr. I și șef de departament la Academia Română, Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” Iași, precum și profesor universitar la Universitatea „Al. I. Cuza”. A publicat în țară și străinătate 18 cărți, manuale și cursuri, a coordonat 14 volume și este coautor și colaborator la peste 80 de volume.

A primit numeroase premii, medalii și distincții în țară și străinătate, inclusiv Premiul „Mihail Kogălniceanu” al Academiei Române. A fost ales și a ocupat poziții de demnitate publică. Preocupările sale științifice includ studiile cu privire la naționalism și etnicitate, istorie modernă și contemporană, procesul modernizării, istoria dreptului și istoria construcției europene, teoria și istoria relațiilor internaționale.

Identitate și spiritualitate în contextul geopolitic contemporan central-est european

Intervenția mea își propune reliefa unora dintre mutațiile fundamentale ale arealului geopolitic în care ne aflăm din perspectiva identitară și cea a spiritualității încercând o explicație coerentă a realităților pe care le trăim într-o epocă a turbulenței și a unui stadiu cinematic avansat al schimbării. Încă în 1933, filosoful Alfred Korzybski scria: „Harta nu este teritoriul”, iar ceva mai târziu Alan Wilson Watts afirma că „Simbolul nu este lucrul simbolizat” și de aici trebuie să înțelegem raportul sensibil între tradiție și progres, între imaginar și real, între Istorie și Eschaton în cele din urmă. Identitatea este, fără îndoială, ținta primordială a tuturor manipulatorilor iar spiritualitatea, între altele, în calitatea de marker identitar, este și ea supusă presiunii cotidianului, adesea unul contondent. Reflexul acestei realități este chiar mecanismul brutal al încercărilor contemporane de a schimba harta politică a lumii și de a acredita noi forme de aglutinare la nivel național și social cu scopul mărturisit de a genera o nouă ordine la nivel zonal și global. Europa est-centrală este acum martora directă și implicată a unui asemenea proces greu de imaginat în deceniile imediat următoare încheierii Războiului Rece.

10:30-11:00 - Pauză

11 mai, joi
11:00-12:30 - Sesiunea II

Definiții 1: Trans-umanismul

Oana Iftime
Cercetător independent

Biolog cu activitate în domeniul didactic, în protecția naturii și în bioetică. Autor și coautor a diverse lucrări de specialitate (în zoologie, bioetică, microbiologie aplicată), al unui manual școlar și al câtorva lucrări de popularizare a științei și apologetice. Având ca prim interes profesia didactică, a lucrat timp de aproape două decenii cu studenți din diferite ramuri, domenii și specializări, predând elemente de genetică, inginerie genetică, microbiologie aplicată în biotehnologii, bioetică. Actualmente cercetător independent.

Transumanismul și fascinația absurdului

Cum spune un proverb, „Moartea nu este peste munți, ci peste umăr”. Transumanismul nu a rămas doar un curent filozofic străin, circumscris spațiului de origine. La fel ca și scientismul și New Age, acest alt rod al exaltărilor inadecvate din epocile modernă și contemporană fascinează, în pofida absurdității pretențiilor pe care le ridică, și își caută drum și printre ortodocși. A critica transumanismul este aparent simplu, în practică plin de capcane, încât cea mai mică abatere de la rigoarea necesară în cursul examinării poate conduce mai degrabă la împuternicirea miturilor sale, decât la demontarea lor. Lucrarea va examina, pe scurt, unele aspecte ale transumanismului și receptării sale actuale, precum și unele posibilități de a contracara ceea ce ar fi esențial de contracarat, în context.

Pr. Răzvan Ionescu

Prodecan, Centrul de Studii și Cercetări „Dumitru Stăniloae”, Paris

Părintele Răzvan Andrei Ionescu este preot paroh al parohiei ortodoxe române „Sfânta Parascheva – Sfânta Genoveva” (biserica Saint Sulpice), Paris. Consilier permanent în Mitropolia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală și Meridională (Departament „teologie și știință”). Membru în comisia teologică a AEOF (Assemblée des Eveques Orthodoxes en France). Coordonator al direcției „Teologie ortodoxă și știință” din cadrul Centrului Ortodox de Studii și Cercetare „Dumitru Stăniloae” (teologie,

spiritualitate, cultură) COERDS din Paris. Coordonator al grupului de inițiativă privind relația între teologie și știință, în cadrul AOSR (Academia Oamenilor de Știință din România).

Human enhancement. Despre îmbunătățirea umanului în coordonate de firesc, nefiresc și suprafiresc

Progresele contemporane semnificative din sfera NBIC (nanotehnologii, biotehnologii, informatică și științe cognitive) se petrec în consonanță cu emergența unei mulțimi de așteptări noi, revoluționare, proiectate asupra funcționării și posibilităților umanului, tentația mare fiind redefinirea acestuia din urmă. Actualul orizont de așteptări, deseori alimentat ideologic, inspirat științific și tehnic sub forma de posibilități de îmbunătățire a performanțelor umane dincolo de limitele naturale prin intermediul tehnologiei, pune o presiune crescândă asupra antropologiei creștine. Ne propunem prin materialul de față să contribuim la cristalizarea eclesială a unui răspuns adresat omului contemporan ...

Dan Sandu

Conferențiar universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași

Părintele Dan Sandu este cadru didactic la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași, unde predă cursuri de Teologie Sistematică și Practică. Are preocupări în domeniul științelor comunicării, misiunii și dialogului ecumenic.

Între anii 1982-1987 a urmat cursurile Seminarului Teologic Ortodox din Cluj Napoca, iar între 1988-1992 cursurile Institutului Teologic de Grad Universitar București. Între 1993-1997 a continuat cu studii post-universitare de doctorat la

Facultatea de Teologie Ortodoxă București, specialitatea: Istoria și Filosofia Religiiilor; iar între 1996-1997 studii de documentare la College of the Resurrection, Universitatea din Leeds, Anglia.

Umanism ortodox și transhumanism științific sau despre învierea morților și idealul îndumnezeirii

Pentru un om credincios, la prima vedere, lucrurile par simple, privite prin prisma învățaturii despre Înviere, nemurire, viață veșnică, Împărăția cerurilor și idealul de îndumnezeire a persoanei umane. Îngrijorarea este exprimată de specialiștii în Apocalipsa, unde văd o împlinire a profețiilor care conduc spre un final previzibil: instaurarea guvernării Fiarei, preluarea controlului de către om, manipularea digitală a ființei umane, conjuncția dintre inteligența umană și inteligența artificială, eliminarea libertății și a liberului arbitru, încătușarea umanității în starea de cădere, păcat și suferință prelungită la nesfârșit, prin tehnologie și privarea ei de adevărata nemurire care este în Dumnezeu. Din punct de vedere social, principiile transhumaniste ar crea mari inegalități între cei care au acces și cei care nu au acces la tehnologie, probleme bioetice cu privire la reproiectarea genomului uman, manipulare genetică și un soi de „beție scientistă” care transformă ființa umană în obiect de studiu, ignorând orice formă de spiritualitate a acesteia.

12:00-12:30 - Pauză

11 mai, miercuri

13:00 - 14:30 - Dezbaterea publică

Orele ceasului de azi al umanității

Perspective oferite de IPS Iosif Pop și de Prof. univ. acad. dr. Mircea Dumitru

Și anul acesta, Simpozionul Stăniloae provoacă și găzduiește o întâlnire de excepție, ieșită adică din comun și din confortul fiecărei lumi în parte din care vin cei care au dat curs invitației. Pentru că, da, ce poate fi mai diferit de ceea ce știm și practicăm cotidian decât dialogul dintre un ierarh ortodox, păstor al specificului în mijlocul diferenței, în diaspora, și un filosof în căutarea adevărului în și cu formule logice? Or, așa cum pentru slujitorul altarului există o stringență a inefabilului, exprimată de pildă în strictetea tipiconală, pentru iubitorul de înțelepciune în spatele fiecărei aproximații, păreri sau viziuni se văd mecanismele fine care confirmă că, liber, autonom, omul gânditor reia pe cont propriu sfatul cel dintru început al lui Dumnezeu.

Aplecați asupra profilului omului de azi, înzestrat cu contradictorii capacități și slăbiciuni, încercat de provocări și nu mereu în posesia unui răspuns convingător, reîntemeitor de speranță, Mitropolitul Iosif (Pop) și Academicianul Mircea Dumitru încearcă să ofere un orizont concret întrebării “încotro?”. Într-o întâlnire de idei, experiențe și convingeri moderată de Radu Preda, cei doi vor trece în revistă orele ceasului de azi al umanității: de la cea primă a tehnicii, la a doua a modernității și de la următoarea a digitalului până la cea de-a douăsprezecea a sfârșitului ecosistemic al lumii. Evident, în cele din urmă, pe firul nuanțelor, se va confirma că, paradoxal, adevărata unitate de măsură a veșniciei rămân minutul, secunda. Nano. Micimea din care, prin inspirație și iubire, se naște totul: măreția omului pentru care Dumnezeu și-a dat pe unicul Său Fiu.

IPS Iosif Pop

Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale

Înaltpreasfințitul Iosif (Ilie) Pop s-a născut la 19 februarie 1966, în Vișeu de Jos, județul Maramureș.

Între anii 1989-1993 studiază la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu.

Este hirotonit diacon la 19 octombrie 1993 și preot la 26 octombrie 1993, pe seama Capelei Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, de către Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei.

Între anii 1993-1994 îndeplinește funcțiile de: profesor de Istoria Bisericii Universale și Patristică la Seminarul Teologic Liceal Ortodox din Alba Iulia, asistent la catedra de Teologie Morală și duhovnic al Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia.

La 17 aprilie 1994 intră în cinul monahal, primind numele Iosif.

Între anii 1994-1997 urmează cursuri de doctorat la Institutul de Teologie Ortodoxă „Saint Serge” din Paris.

La data de 29 noiembrie 1997 este ales și propus de către Adunarea Generală a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale și ales de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în scaunul vacant al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale.

La 15 martie 1998 este hirotonit Arhiepiscop în Catedrala greacă Sfântul Ștefan din Paris de către Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei și Europei Centrale, împreună cu un important sobor de episcopi.

Între anii 2001-2002 este locuitor al scaunului vacant al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a celor două Americi.

În urma ridicării Arhiepiscopiei Europei Occidentale și Meridionale la rang de Mitropolie, la 21 octombrie 2001, este ridicat la rangul de Mitropolit al Europei Occidentale și Meridionale.

Mircea Dumitru

Vicepreședintele Academiei Române

Dr. Mircea Dumitru este profesor de Filosofie la Universitatea din București (din 2004). Vicepreședinte al Academiei Române din 2022. Director executiv al Comisiei Fulbright România-SUA (din 2020). Rector al Universității din București (2011-2019). Președinte al Societății Europene de Filosofie Analitică (2011 - 2014). Președinte al Institutului Internațional de Filosofie (2017 - 2021). Membru al Academiei Europaea (din 2019) și Sef al Catedrei de Filosofie, Teologie și Studii Religioase a Academiei

Europaea (din 2023), Membru Corespondent al Academiei Române (2014-2021). Membru al Academiei Române (din 2021). Ministrul Educației și Cercetării Științifice (iulie 2016 - ianuarie 2017). Profesor invitat la Universitatea Normal din Beijing (2017 - 2022). Președinte al Asociației Universităților Balcanice (2019 - 2022).

Este doctor în filosofie la Universitatea Tulane, New Orleans, SUA (1998) cu o teză în logica modală și filosofia matematicii, și are un al doilea doctorat în filosofie la Universitatea din București (1998) cu o teză în filosofia limbajului.

Profesor invitat la Universitatea Tulsa (SUA), CUNY (SUA), NYU (SUA), Lyon 3, ENS Lyon, Universitatea din Helsinki, Universitatea Peking (Beijing, China), Universitatea Renmin (Beijing, China), CUPL (Beijing, China), Xi'an University (Xi'an, China). Domeniul principal de cercetare: logica filosofică, filosofia logicii, metafizica și filosofia limbajului.

Principalele publicații: *Modality and Incompleteness* (UMI, Ann Arbor, 1998); *Modalitate și incompletitudine*, (Paideia Publishing House, 2001, în limba română; cartea a primit Premiul Mircea Florian al Academiei Române); *Itinerarii logico-filosofice* (Humanitas, Bucharest, 2004, în limba română); *Cuvinte, teorii și lucruri. Quine în perspectivă* (ed.) (Pelican, 2009); *Adevăr* (ed.) (Editura Universității București, 2013); *articol despre Filosofia lui Kit Fine*, în *The Cambridge Dictionary of Philosophy*, ediția a treia, Robert Audi (ed.) (Cambridge University Press, 2015), *Lumi ale gândirii* (Editura Polirom, 2019), *Metaphysics, Modality, and Meaning. Themes from the Work of Kit Fine* (Metafizică, modalitate și semnificație. Teme din opera lui Kit Fine în Română) (ed.) (Oxford University Press, 2020). *Thinking It Through. Selected Papers of Kit Fine* (Oxford University Press, în curs de publicare), *Modality and Incompleteness. An Account through Correspondence Theory* (Modalitate și Incompletitudine. O traversare a teoriei corespondenței în Română) (Springer, în curs de publicare), *Understanding and Conscious Experience: Philosophical and Scientific Perspectives* (Înțelegerea și experiența conștientă: perspective filozofice și științifice în Română) (în curs de publicare alături de Dr. Andrei Mărășoiu).

11 mai, joi

16:30-18:00 - Sesiunea III

Definiții 2: Inteligența artificială

Ștefan Trăușan-Matu

Profesor universitar la Universitatea Politehnică din București

Ștefan Trăușan-Matu a absolvit Facultatea de Automatică și Calculatoare din Universitatea Politehnică din București în 1983, de unde a obținut și titlul de doctor inginer în calculatoare în 1994 cu o teză în inteligența artificială.

Este profesor universitar și conducător de doctorat la Departamentul de Calculatoare al aceleiași universități și cercetător științific I la Institutul de Cercetări în Inteligență Artificială al Academiei Române. A fost bursier Fulbright post-

doc la Universitatea Drexel din Philadelphia, SUA și profesor invitat la universități din Nantes, Lyon, Toulouse și Grenoble.

Cuvântul de înțelepciune și cuvintele inteligenței artificiale

Trebuie făcută o distincție între cuvântul de înțelepciune pe care îl dă Duhul Sfânt (Corinteni I 12:8) și cuvintele care îndepărtează de la o viață spirituală și cele care pot duce chiar la distrugere. Părintele Stăniloae considera cuvântul ca fiind „cea mai mare putere din lume”, care „zidește și dăruiește în ordinea spirituală” (Stăniloae, Iisus Hristos sau restaurarea omului, Ed. Omniscop, p.235). Cuvintele sunt însă și vârful de lance al inteligenței artificiale, aplicația ei cea mai recentă, chatGPT cunoscând cea mai rapidă răspândire din istorie, în doar două luni de la lansare. Acest tip de aplicații au învățat toate textele existente în formă electronică, sunt utile în multe sarcini, și dau impresia că pot răspunde aproape la orice întrebare și să genereze orice fel de text îi cerem. Ele însă, deși ne dau multe informații luate din textele învățate, nu ne dau adevărata înțelepciune. În acest sens este relevantă îndrumarea Sf. Ap. Pavel, care spunea să fim slujitori nu ai literei, ci ai duhului (Corinteni II 3:6).

18:00-18:30 - Pauză

Adrian Lemeni

Conferențiar universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă, București

Consilier Patriarhal Onorific, Conferențiar universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din București, Director al Centrului de Dialog și Cercetare în Teologie, Filosofie și Știință al Facultății de Teologie Ortodoxă, Universitatea din București.

După absolvirea studiilor de Licență și Master de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București, s-a înscris la Școala Doctorală a aceleiași facultăți, obținând titlul de Doctor în Teologie în

urma susținerii tezei de doctorat intitulată Sensul eshatologic al creației. A desfășurat un stagiul de cercetare și documentare la Institutul Ecumenic de la Bossey al Consiliului Mondial al Bisericii de la Geneva (2003).

Chipul lui Dumnezeu din om și chipul omului din robot. Repere ale antropologiei iconice în contextul actual al dezvoltării inteligenței artificiale

Identitatea profundă a omului și demnitatea sa specială derivă din faptul că este purtător al chipului lui Dumnezeu. Umanitatea profundă din om ține de această realitate. Un artefact, oricât de mare i-ar fi inteligența de tip computațional, nu va putea echivala realitatea omului. Demnitatea omului nu constă în procesarea eficientă a unor algoritmi performanți. Robotul este o creație a omului, însă chipul omului nu se reflectă în robot, decât într-o formă reduționistă. În inteligența artificială se reflectă partea periferică a minții umane, acea capacitate de procesare analitică, o dimensiune computațională. Creativitatea omului manifestată în dezvoltarea exponențială a inteligenței artificiale este impresionantă și seducătoare, dar în mare măsură, este o expresie a duhului de autonomie. În contextul actual al societății tehnicizate este ziditoare o reflecție aprofundată, fundamentată scripturistic și patristic, în duhul Tradiției eclesiale prin care să fie valorificată antropologia iconică în condițiile multiplelor provocări generate de rezultatele impresionante ale cercetărilor din domeniul inteligenței artificiale.

11 mai, joi
18:30-20:00 - Sesiunea IV

Definiții 3: Educație, maturizare, valori

Monica Șerbănescu

Director, Liceul Pedagogic Ortodox
„Anastasia Popescu”, București

Din 2016 – Liceul Pedagogic Ortodox „Anastasia Popescu” (niveluri: ante-preșcolar, preșcolar, primar, gimnazial, liceal)

Absolventă a Universității București,
Facultatea de Limbi Romane și Clasice,
Secția Franceză-Română

Master: Integrare europeană –
Universitatea Hyperion – București
Doctorat – Universitatea Babeș-Bolyai
din Cluj-Napoca Facultatea de Teologie
Ortodoxă

Profesor de limba franceză și română
Din 1994: Președinte Fondator – Director
General Fundația Preasfânta Fecioară
Maria – Grădinițele „Arc-en-Ciel”,
Școala Gimnazială „Anastasia Popescu”;

Învățământ sau educație? – cum salvăm copiii de „pandemia” urâtului

I. Contextul socio-educational

Înstrăinarea de familie a educației a dus la criza actuală în care se află școala. Occidentul resimte și el ruina familiei care a început deja demult, în forme specifice, ce păreau inițial a ține de cutume. „Educația” actuală se ocupă doar de trup și deloc de suflet, care este înlocuit cu „emoțiile” transpuse în emoticoane.

Ministerul educației nu își poate exercita menirea autodeclarată, fiindcă adevărata sursă a educației rămâne familia. Copilul învață din ceea ce vede și trăiește efectiv, nu din explicații teoretice. Educația, formarea caracterului fac parte din misiunea pe care ar trebui să și-o asume familia, dar care sunt revendicate – chiar uzurpate – de societate, pentru care anii de școală devin „de educație”, fără ca numele să acopere conținutul, sau, mai bine zis, demonstrând atotputernicia „formelor fără fond”.

Extras din familie, copilul devine ușor manevrabil în grupul de colegi sau de prieteni, cu o influență net superioară celei a părinților.

Smaranda Buju

Lector universitar, Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași

Smaranda Buju a absolvit facultatea de Filozofie, secția Psihologie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1997). A parcurs studii aprofundate în „Filozofie și Spiritualitate Creștin Răsăriteană” (1998), doctoratul în Istoria Filozofiei (2005) și un masterat în „Evaluarea, formarea și consilierea psihologică a personalului” (2009).

În prezent este lector universitar la Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic (DPPD) din

cadrul Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” din Iași, unde predă discipline psihopedagogice, derulează proiecte de cercetare științifică și educaționale. Este psiholog și psihoterapeut cu drept de liberă practică.

Relația – „un spațiu” de creștere și maturizare psiho-spirituală

În prezentarea de față, subliniez câteva demersuri psihologice teoretice privind dezvoltarea spirituală a persoanei umane, cu avantajele și limitele lor, apoi insist pe relație (relația cu sine, relația cu ceilalți și relația cu Dumnezeu) ca „spațiu/spații suprapuse” de creștere și maturizare psiho-spirituală. Omul ca personalitate, a cărui nucleu profund este caracterul, omul ca ființă socială și omul ca persoană creată după chipul lui Dumnezeu este o ființă relațională. Crearea de relații sănătoase din punct de vedere psihologic și spiritual presupune un efort susținut, intens, profund, care dezvăluie vulnerabilități, suferințe, moduri personale de a iubi. Parcurgerea vârstelor psiho-spirituale se petrece în relații. Maturizarea în relații (cu sine, cu ceilalți și cu Dumnezeu) este un proces cu dileme, prejudecăți și paradoxuri care merită atenția noastră.

Pr. Cătălin Vatamanu

Lector universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași

Este lector universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași. Totodată, este redactor coordonator al revistelor „Candela Moldovei” și „Teologie și Viață” din cadrul Editurii Doxologia a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei.

Autor al mai multor articole publicate pe site-ul Doxologia: „Vameșule, nu fi fariseu!”, „Omul, grădinar al raiului”, „Ironia judecății”, „Dumnezeu mai dinainte de cunoaștere”, „Părintele Ilie

Cleopa - revelator al spiritualității monastice ortodoxe românești dincolo de granițele țării”.

Vocația timpului istoric de a fi școală a nemuririi

Omul a fost creat de Dumnezeu pentru a fi părtaș veșniciei și de aceea este chemat să-și depășească condiția istorică, „aici” și „acum”, printr-o continuă mișcare ascendentă a sufletului spre valorile cele mai înalte, pe care Hristos Domnul ni le-a descoperit prin propria-I Înviere. Cuvintele sfinte din Scripturi, oamenii cu viață sfântă, plini de lumină, ai trecutului, viața liturgică și filocalică a Bisericii sunt jaloane și repere duhovnicești pentru existența noastră astăzi. În spațiul secular și în istoria numită „postmodernă”, suntem chemați să trăim timpul ca o mare șansă de a învăța ce este și cum putem dobândi nemurirea. În această școală, Pedagogul nostru, Dumnezeu cel Viu, ne oferă metoda, teoria și experiența izbăvirii împreună. Respectul față de demnitatea și valoarea fiecărui om, ca experiență teofanică, euharistică și doxologică, ne conduce spre o conștiință a unității noastre în trupul eclezial al lui Hristos. Dezideratul Bisericii, „Ca toți să fie una” (In 17, 21), dincolo de a fi o exigență socială, este un postulat al valorilor, a căror unificare și unitate ar trebui să consolideze legăturile interumane și să conducă spre conștiința apartenenței noastre de Întreg.

12 mai, vineri
09:00-10:30 - Sesiunea V

Resursele Bisericii

Mircea Duțu

*Președintele Universității Ecologice
din București*

române și internaționale.

Mircea Duțu (născut la 01.12.1957, com. Dănciulești, jud. Gorj), profesor universitar doctor; Președinte al Universității Ecologice din București, Director al Institutului de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române. Autor a peste 65 de volume (cursuri și manuale universitare, tratate, monografii), a mai bine de 500 de studii publicate în țară și străinătate, precum și a numeroase articole de presă pe teme de drept, cultură juridică, ecologie, istorie a dreptului și a instituțiilor juridice. Membru a mai multor asociații științifice

Ecologia experienței ecleziale și provocările „inversării normative”

A vorbi despre Resursele Bisericii într-o lume secularizată poate însemna a atrage atenția împreună cu Jürgen Habermas asupra faptului că și într-o asemenea lume „ceva poate rămâne intact în viața comună a comunităților religioase, ceva care s-a pierdut în alte părți și pe care nu o poate reconstitui nici cunoașterea profesională a experților”[1]. Juristul aplecat asupra acestei teme va fi cu siguranță incitat de felul în care cardinalul Joseph Ratzinger – preopinent al lui Habermas în cadrul unei dezbateri amplu mediatizate din anul 2004 – recunoștea faptul că însuși instrumentul intelectual de analiză normativă a societății folosit în mod tradițional de Biserica Romano-Catolică și-a pierdut la rândul său eficacitatea: „dreptul natural s-a uzat”, tocmai pentru că „avea drept presuposiție un concept al naturii în care natura și rațiunea se întrepătrund, iar natura însăși este rațională”, concept care însă „s-a prăbușit o dată cu triumful teoriei evoluției”[2].

Pr. Radu Preda

Conferențiar universitar, Facultatea de Teologie, Cluj

A făcut studii la Facultatea de Teologie Ortodoxă din București (1991-1995), urmând apoi studii doctorale la Heidelberg, Paris și Roma. Titlul științific de doctor în teologie l-a obținut la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca.

În prezent, Radu Preda este preot și conferențiar la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, director fondator al Institutului

Român de Studii Interortodoxe, Interconfesionale și Interreligioase (INTER). De asemenea, este membru în staff-ul Forumului European al Facultăților de Teologie Ortodoxă (Bruxelles).

Ecologia credinței: ierarhii, raporturi, riscuri și patologii în Biserică

Se reconfirmă sensul dat crizei de vechii greci: ocazii de punere în chestiune, de corectare și învățătură de mine. În termenii spiritualității creștine: încercări din care ieși mai întărit, câtă vreme nu cedezi sub povară. Or, cu pandemia abia încheiată sub ferestrele existenței noastre individuale și de grup, în societate și în comunitatea religioasă, este mai mult decât justificat și necesar să ne întrebăm ce am avea de îndreptate și de ce ar merita să ținem cont în viitor. La nivel istoric, Biserica lui Hristos a cunoscut de la început convulsiile umanității autonome inabilă în raport cu Taina. Însuși parcursul omenesc al Mântuitorului ne arată cu vârf și îndesat că pe lângă nădejde, dragoste, dăruire și uimire, loialitate și recunoștință, El se va lovi frontal cu perfidia, insinuarea, prostia, ticăloșia, micimea, lipsa de generozitate și indiferența, cu ura și satisfacția drăcească. Pe firul timpului, între Apostoli, înainte și mai ales după Rusalii, apar tensiuni, întrebarea cine este mai mare, mai îndreptățit, mai cu moț punându-se în termeni aprigi a căror temperatură o citim în relatarea despre zisul „sinod apostolic”.

10:30-11:00 - Pauză

Pr. Roger Coresciuc

Lector universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă, Iași

Lector universitar în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Staniloae” din Iași, catedra de Catehetică și Omiletică.

Traducător în cadrul Comisiei Patristice PSB a Patriarhiei Romane.

Volum publicat:

-Omiliile Sfântului Grigorie Palama, ed. Doxologia, 2013.

-Pastorat și politica. Raspunsuri teologice ale Sfântului Grigorie Palama la dilemele contemporane, ed Doxologia, 2014.

Tradiția patristică – resursă-cheie pentru discursul Bisericii în contemporaneitate

Pentru a fi contemporană, Biserica nu se poate dispensa de tradiția patristică. Adaptarea discursului Bisericii la contemporaneitate trebuie să se facă pornind de la bazele care i-au asigurat mai mult sau mai puțin văzuta stabilitate. Dincolo de aparent, Biserica se întemeiază pe o experiență care cu greu poate fi contestată și care a putut să răspundă diferitelor provocări ale diferitelor timpuri ale istoriei. Recursul la tradiția patristică reprezintă, astfel, una dintre resursele nepuizabile pe care Trupul eclezial al lui Hristos le poate activa în fața unor circumstanțe care, adesea, pot să pară inedite. A face apel la o astfel de experiență nu înseamnă, în niciun caz, închistarea într-un discurs anacronic. Pe de altă parte, (aparentul) inedit al circumstanțelor ne obligă și la preluarea critică și selectivă a resursei patristice, fără ca această preluare critică să reprezinte o diluare a conștiinței ecleziale sau un compromis făcut în fața (aparentei) complexități a lumii în care trăim. Ca sintetizator al tradiției patristice, Sfântul Grigorie Palama a fost un om al timpurilor în care a trăit. De aceea, poate, teologia palamită suscită atâtea dezbateri până în ziua de astăzi.

12 mai, vineri
11:00-12:30 - Sesiunea VI

Pr. Dumitru Stăniloae: Omul filocalic

Georgeta-Anca Ionescu
Redactor, Editura Humanitas

Este absolventă de Filologie Clasică (Universitatea din București, 2007), masterat de Lingvistică Romanică (Universitatea din București, 2009), studii doctorale (fără finalizarea și susținerea tezei) la Școala Doctorală „Studii Literare și Culturale” (Universitatea din București, 2010–2018), masterat de Istoria și Circulația Ideilor Filosofice (Universitatea din București, 2022), este actualmente student doctorand (Facultatea de Filosofie, Universitatea din București). De 15 ani (1 noiembrie 2007) este redactor de carte la Editura Humanitas. A editat (selecția

textelor) antologia Cartea Filocaliilor: Cele mai frumoase pagini, trad. din grecește de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, Humanitas, București, 2018.

Filocalia neîntreruptă sau Despre excepționalitate ca firesc al omeniei (humanitas) întru Hristos

M-am gândit să pornesc în scurta mea prezentare de la câteva fragmente filocalice – atât ale Sfinților Părinți, cât și note și comentarii teologice ale Părintelui Dumitru Stăniloae – a căror chemare, către creștinii de oricând și de oriunde, dar mai cu seamă către cei din bulversata lume de astăzi căreia-i suntem cu toții parte, o putem auzi, dacă suntem dispuși să ascultăm cu onestă atenție, rezumată astfel: „...Petrecerea plină de osîrdie și viețuirea cerească a pălit pe încetul, ca o icoană, din negrija celor ce au copiat-o în diferite vremuri, ajungând la cea mai de pe urmă neasemănare și depărtându-se cu desăvîrșire de chipul cel dintîi. Căci cei ce ne-am răstignit lumii și ne-am lepădat de viață și am încetat de a fi oameni, străduindu-ne de-a ne ridica la firea îngerilor prin același chip al nepătimirii, am început să ne uităm iarăși cu dor la cele din urmă, turburînd curăția celor ce bine au viețuit înainte de noi...”[1]. O chemare la reșezarea în modul original de a fi creștin, de a-l urma pe Hristos întru asemănarea cu el, anume la filocalie neîntreruptă. O chemare la reșezarea în excepționalitatea viețuirii, la care Hristos ne cheamă ca înspre firescul lui a-fi-om pur-și-simplu, om înzestrat cu omenie (humanitas).

Costion Nicolescu

*Cercetător Științific, Muzeul
Țăranului Român*

Costion Nicolescu a fost cercetător științific în etnologie și antropologie la Muzeul Țăranului Român din București. A obținut doctoratul în teologie la Institutul de Teologie Ortodoxă Saint-Serge din Paris, în anul 2006. Înainte de a se dedica cercetării, Costion Nicolescu a lucrat ca inginer proiectant între anii 1969 și 1991.

Costion Nicolescu a publicat o serie de cărți și articole în domeniul teologiei, antropologiei și etnologiei. A participat la realizarea mai multor volume colective.

De asemenea, a susținut numeroase conferințe și prelegeri pe teme religioase și culturale. Din 6 mai 2019, Costion Nicolescu este Doctor Honoris Causa al Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.

Isihia Țăranului Român

Comunicarea aceasta caută să identifice elemente de isihasm în structura spirituală a țăranului român. Țăranul se cuvine privit nu numai ca o clasă socială, nu o dată batjocorită și oprimată de alte clase sociale, ci, în primul rând, ca o stare de spirit, cu alte cuvinte în ceea ce are el veșnic, anume ca înzestrare și anume ca lucrare.

Cultura noastră țărănească este una a Învierii, ca atare una a unei liniștiri pascale, care implică totodată jubilație și exuberanță. Sunt câteva trăsături etnice, daruri de la Dumnezeu, identificate de mari personalități și conștiințe ale neamului, între care și Părintele Dumitru Stăniloae, care înlesnesc o stare de liniștire existențială raportată la Dumnezeu, precum și, aferent, un comportament spiritual adecvat. Lucrul acesta nu este deloc nefiresc, întrucât, așa cum aprecia același minunat Teolog, isihasmul nu este exclusiv apanajul monahilor. Părintele Dumitru Stăniloae însuși provenea din mediul țărănesc, a avut reflecții de mare profunzime și percutanță în legătură cu spiritualitatea țărănească și a păstrat până la sfârșitul vieții o structură interioară de țăran.

12:30-13:00 - Pauză

Ioan-Cristinel Teșu

*Profesor universitar la Facultatea de
Teologie Ortodoxă din Iași*

Absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din Sibiu și doctor în teologie cu teza intitulată „Antropologia creștină: Sinteză filocalică”, Pr. Prof. univ. dr. Ioan Cristinel Teșu și-a început activitatea didactică în anul 1993, ca asistent universitar în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași.

În prezent este profesor universitar în cadrul aceleiași facultăți, la disciplina Spiritualitate ortodoxă: Ascetică și Mistică

și îndrumător de doctorat pentru acest obiect de studiu.

Vocația ființei umane: îndumnezeirea prin har sau augmentarea prin biotehnologie?

Omul, în cele două genuri ale sale - bărbat și femeie, a fost creat de Dumnezeu din iubire și cu vocația de a deveni prin har și lucrare, ceea ce Dumnezeu este prin ființă. Mântuirea, desăvârșirea sau „pățimirea îndumnezeierii” reprezintă scopul esențial și ținta deplină a vieții umane. Aceasta presupune o lucrare ascetică de eliberare de păcate și de patimi, ca forme ale răului, și de dobândire și lucrare a virtuților creștine, prin omul care se apropie tot mai mult de Dumnezeu. Virtutea culminantă - iubirea, realizează unirea dintre creatură și Creator.

Progresul tehnologiei și al artefactelor inteligenței artificiale pune în dezbatere tot mai insistentă ideea augmentării ființei umane, într-o primă etapă, prin dispozitive de ameliorare somatică și psihică, pentru ca apoi să se ajungă la o presupusă „singularitate”, unirea dintre om și mașină, în absența căreia ființa umană ar deveni „irelevantă”.

12 mai, vineri

13:00-14:30 - Sesiunea VII

Vârstele vieții spirituale 1 - slujirea
profetică

Constantin Cucos

Profesor universitar la Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației din Iași

Născut în localitatea Osoi-Comarna, jud. Iași, în 1958. Este absolvent al Facultății de Filosofie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, promoția 1985.

În 1994 a obținut titlul de doctor în științele educației la universitatea ieșeană, cu o lucrare de filosofia educației. Este profesor universitar în cadrul Facultății de Psihologie și Științe ale Educației și fost director, peste 22 de ani, al Departamentului pentru Pregătirea Personalului Didactic din cadrul

Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Este autor al peste 250 de studii în volume colective sau reviste de specialitate. Domenii de competență: filosofia educației, educația religioasă, pedagogia culturii, educația axiologică, formarea formatorilor etc.

Statut misionar și forme de implicare a laicului în formarea religioasă. Provocări prezente și soluții de perspectivă

În intervenția noastră ne vom centra doar pe ipostazele educaționale ce pot fi promovate la nivel de laicat, în calitate de „inductori” ai valorilor creștine, prin diferite pârgii, cu finalități specifice, în contexte multiple, având ca reper o serie de determinări (autoritate, oportunitate, credibilitate, performativitate etc.). Ca forme de realizare, vom desluși atât cadre formale, deliberat și dirijat structurate de educare, cât și formule mai flexibile, difuze, naturale de transmitere și interiorizare a valorilor religioase. Vom reflecta, de asemenea, prin raportare la prezent, dar mai ales la viitor, la posibilitatea structurării a noi intersecții și conjugări acționale ale diversilor factori în consens cu noile schimbări de paradigmă în ce privește evoluția lumii muncii, mobilitatea persoanelor, provocările sau dislocările valorice, sporirea contactelor culturale etc. Vom încerca să radiografiem aceste tendințe simultan cu degajarea unor răspunsuri pedagogice privind formarea religioasă asumată de laici la nivel de biserică, școală, familie, comunitate, structuri asociative, mediu informal, mediu virtual etc.

14:30-15:30 - Pauză

Paul-Cezar Hirlăoanu

Lector universitar, Facultatea de Teologie „Dumitru Stăniloae” din Iași

Născut la data de 29 iunie 1976 în localitatea Iași, județul Iași.

În anul 2012, primește titlul de Doctor în teologie în urma susținerii tezei de doctorat „Valențele iubirii divine din perspectivă biblică”, alcătuită sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. Petre Semen.

Din anul 2003 începe activitatea didactică în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din cadrul Universității „Al. I. Cuza”, Iași, întâi

ca asistent suplinitor, pentru ca din februarie 2005 să ocupe prin concurs postul de preparator titular la disciplina Studiul biblic al Vechiului Testament. Actualmente este lector universitar la catedra de Vechiul Testament.

„De unde vii și unde te duci?” (Geneză 16, 8). Interogația biblică a identității

Întrebarea pe care îngerul Domnului o adresează lui Agar, slujnica Sarrei, atunci când aceasta fugea dinaintea stăpânei sale, devine paradigma demersului identitar al întregii umanități. Acea umanitate care poate fi definită atât prin noțiunea generală de om, dar și cea comunitară și individuală.

Omul biblic poate fi perceput din această triplă perspectivă. În primul caz, accentul este dat de descendența adamică a tuturor oamenilor. Păcatul strămoșesc, universalitatea morții și a învierii în Hristos sunt aspecte ce ne definesc pe toți în calitate de urmași ai lui Adam și ai Evei (Romani 5, 12; I Corinteni 15, 22). Perspectiva comunitară este adeseori menționată în Sfânta Scriptură. Ea definește în esență ideea de popor (poporul ales, Israel, urmașii lui Avraam) sau de grup ce împărtășește aceleași credințe sau idealuri (apostolii, Biserica). Și cel de-al treilea aspect este dat de înțelegerea omului în perspectiva calității sale de persoană umană, membru al unui popor, al unei comunități sau de cea de mădular al trupului lui Hristos, care este Biserica.

12 mai, vineri

16:30-18:00 - Sesiunea VIII

Vârstele vieții spirituale 2 - vârstnicii
și viitorul

PS Damaschin Dorneanu

*Episcop vicar al Arhiepiscopiei
Sucevei și Rădăuților*

Doctoratul l-a urmat sub coordonarea arhid. prof. univ. dr. Ioan I. Ică jr. de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu. Cu titlul „Dimensiunea mistagogică a Săptămânii Sfințelor Pătimiri. Elemente de antropologie duhovnicească”, teza a fost susținută public pe 18 decembrie 2019, comisia de evaluare fiind prezidată de Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului. Valoarea academică și duhovnicească a lucrării Preasfințitului

Părinte Damaschin - una de pionierat în teologia românească - a fost apreciată de public și de membrii comisiei, primind la final calificativul maxim - „Excepțional”.

Expresii ale maturității spirituale. Din lecțiile Patericului

Prezentarea explorează lumea fascinantă a Patericului, colecția de întâmplări și cuvinte ale părinților deșertului egiptean din veacurile IV-V, dar ofertantă în răspunsuri pentru orice veac, în încercarea de a descoperi care este traseul devenirii spirituale, care sunt etapele ce se succed și se interferează (cu puncte comune, dar și cu impredictibilități date de specificul fiecăruia și de lucrarea minunată a lui Dumnezeu) în dobândirea unei maturități duhovnicești, ideal al oricărui monah și creștin.

Ca subteme de abordat se pot enumera: motivații, accidente, soluții, pricini de poticnire și faruri luminoase pe drumul spre desăvârșire; „bătrâni” și ucenici, sau rolul povățuitorului în maturizarea spirituală; semnalmentele accedării la aceasta și posibilele pericole ale așezării „confortabile” în ea; cât de „în vârstă” este un „bătrân” (gheron, avva)?; abordarea vieții, a ispitelor, a experiențelor harului, a bătrâneții și a „sfârșitului” prin ochii maturi duhovnicești etc. „Ceasul de azi” al umanității nu poate face abstracție de experiențele formării spirituale validate de Părinții Bisericii, precum nici nu se cade a le „idolatriza” sau „ideologiza”.

Pr. Ilarion Măță

*Lector universitar, Facultatea de
Teologie „Dumitru Stăniloae” din
Iași*

Asistent social și Director al Complexului social - medical pentru persoane vârstnice Loc. Hârja, com. Oituz, jud. Bacău, din cadrul Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului;

Consilier eparhial la Sectorul Social – Filantropic și Misionar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului; Preot Paroh la Parohia Ortodoxă Hârja, Com. Oituz. Jud. Bacău; Președinte al Asociației „Sf. Voievod Ștefan cel Mare - Hârja”; Vicepreședinte al Federației Furnizorilor de Îngrijire pe Termen Lung. Membru în

Colegiul Național al Asistenților Sociali;

Membru al Comitetului de Coordonare și Monitorizare Strategie Județeană de Dezvoltare a Serviciilor Sociale – Consiliul Județean Bacău;

Vârstnicii în comunitate. Axiologia senectuții

Îmbătrânirea este un proces care implică schimbări din punct de vedere biologic și psihologic, schimbări ce implică o degradare graduală. Dicționarul Larousse (1991) definește îmbătrânirea ca fiind „ansamblul de transformări ce afectează ultima perioadă a vieții și care constituie un proces de declin, semnele îmbătrânirii fiind: slăbirea țesuturilor, atrofie musculară cu scăderea funcțiilor și performanțelor, toate acestea concurând la limitarea progresivă a capacităților de adaptare”.

În contextul demografic global, este sugerată o mișcare spre un viitor în care vârstnicii, curând, vor depăși ca număr tinerii. În 2050 numărul persoanelor vârstnice în lume va crește la aproape două miliarde, depășind populația de copii (0-14 ani) pentru prima oară în istoria omenirii. Această răsturnare istorică în proporții relative a tinerilor și a vârstnicilor a avut loc în 1998 în cele mai multe țări dezvoltate. În 2050, proporția persoanelor vârstnice este prevăzută să ajungă la 21% (Frontline-World Affairs-For Active Ageing- The Second World Conference on Ageing, www.frontlineonnet.com).

18:00-18:30 Încheierea

Concluziile simpozionului

Ion Vicovan

*Decanul Facultății de Teologie
Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din
Iași*

ORGANIZATORI: FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ *DUMITRU STĂNILOAE*, UNIVERSITATEA *ALEXANDRU IOAN CUZA*
SECTORUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN CADRUL ARHIEPISCOPIEI IAȘILOR

PARTENERI: PRIMĂRIA MUNICIPIULUI IAȘI, COLEGIUL *SFÂNTUL NICOLAE*, CENTRUL DE FORMARE CONTINUĂ AL
ARHIEPISCOPIEI IAȘILOR

PARTENERI MEDIA: Agenția de Știri *BASILICA*, *DOXOLOGIA*, *TRINITAS TV*, Radio *TRINITAS*, Ziarul *LUMINA*

